

Prva letna številka in celotna letna vrednost ali v letu 1923 v posiljanem na doma za celo leto 12 din., za leto 7 din., četrti leti 3 din. Iven jugoslovanske države. Naročila se pošlje na upravištvu "Slovenskega Gospodarja" v Mariboru, Koroska cesta 5. Pri se dopušlja do odpovedi. Naročila se plačuje vnaprej.

Poštarna plačana v gotovini.

Uredništvo: Koroska cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravištvu sprejema naročila, inserate in reklamacije. Cena inseratov po dogovoru. Za večkratne oglaševalne primere popust. Nesporene reklamacije so pošiljane pravočasno. Čekovni račun pošilja urada Ljubljana št. 10.668.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO.

Telefon interurban št. 115.

44. št. 5.

Maribor, dne 2 novembra 1922.

56. letnik.

Od 1. novembra naprej stane posamezna številka «Slov. Gospodarja» 1 dinar; «Straža» 75 para.

Filipov J.:

Jasni opomini.

Zadnje dni sta se izvršila izven naše jugoslovanske države dva dogodka, ki moreta naše krščansko kmetstvo delovno ljudstvo močno zanimati.

Na Dunaju je socialna demokracija s svojim tovarniškim mestnim delavstvom in ostalimi svojimi pristaši napravila čisto posebno manifestacijo.

Rekvirirat gredo.

Vodstvo industrijalnih socialno demokratičnih slojev je mobiliziralo svoje, vojaško organizirane člane ter napravilo z njimi veliko vaj, kako gredo nasilno rekvirirat z Dunaja preko Dunava na rodovito polje ob meji Čehoslovaški. Nasproti jim pride oborožena sila kmetov, ki skušajo z oboroženo silo organizirani ta napad zastrupiti. Razvijajo se boji in vodstvo z Dunaja zmaga s svojimi socialno demokratičnimi organizacijami.

Drugi slučaj.

Naši sosede Italijani po končani svetovni vojni ne morejo priti do pravega miru. Ni jim dovolj, da so opeharili Slovence, Hrvate in tudi Srbe ter nam vzeli cele dele našega ozemlja, tudi med seboj imajo prepire in stalne umore, poboje in požige. Organizirali so se tako imenovani fašisti (Fasces je sveženj dobro zvezanih palic. — Mislite na Svetopluka in njegovo oporoko ter priliko o zvezanih palicah, ki so skupaj nezlomljivci). Ti fašisti so se napravili, kakor država v državi. So posebna bojna organizacija, ki dela čisto po svoje in se ne zmeni ne za vojsko, ne za ministre, ne za razne politične uradnike.

Fašistovska organizacija je tudi te dni mobilizirala in teh elementov je prišlo baje v Neopoliju skupaj do 50 tisoč. Sedaj so se nenadoma nasilno polastili državne uprave v srednji in gornji Italiji. Kako bude ta reč izpadla, boste čitali med dnevnimi novicami.

Za naše ljudstvo pa je važno, da vidi, kako je razmeroma majhna pečica dobro organiziranih kričočev in prepečev iz mest zamogla priti tako hitro do moči in veljave ter strahuje tudi naše goriške in istrske slovenske brate.

Vzgledi od prej.

Enake vzglede, kakor sta ta dva najnovjša, imate iz zadnjih let po Evropi več. Vsi so zelo poučni in naši ljudje morajo malo odpreti oči in misliti!

Na Ruskem je bilo komaj 2 odstot., to je med sto Rusi sta bila dva organizirana pri boljševikih. In zmagali so s svojo trdnim odločno organizacijo boljševiki.

Na Bolgarskem izvršuje vsa vlado v imenu dobro organiziranega kmetkega ljudstva vseučilišni profesor Stambulijski. Oficirji in meščani ter prejšnji politiki celo Wranglovci so skušali uničiti in pregnati to vlado,

Mlekarska Tončka.

«Ali je prelomil svojo obljubo?» vpraša Tončka. Oskrbnik ji prikima. «Nova svota je večja od prve» reče nevoljno, «in vi boste razumeli, ljuba žena, da mu pri teh razmerah ne morem več zaupati».

«Vi ga hočete odpustiti! Moj Bog, kaka sramota! Oče mojih otrok — tat!»

«Ne, pomirite se, na vaše otroke naj ne pride slab glas, zato sem vas poklical semkaj. Hočem se z vami posvetovati, kako bi se dala stvar urediti, da ne bi vzbudila nobene pozornosti. Obdržati ga nikakor ne morem, toda vi lahko morebiti tako uravnate, kakor bi sam rad zapustil službo».

Tončka naenkrat odločno vstane. «Veste kaj, gospod, vzamite mene namesto njega v službo».

Oskrbnik jo začudeno pogleda.

«Vi mislite, da se mi meša? O, ne! Dobro vem, česa vas prosim. Pomislite, zaslužek od dela na polju mi že dolgo ne zadostuje več. Moj mož ničesar več ne prispeva h gospodinjstvu. Otroci potrebujejo vedno več, a njihove dedščine se ne bi rada dotaknila, a revščina je tako bridka. Dobrodošel bi mi torej bil večji zaslužek in prodaja mleka bi bila tak zaslužek. Goljufije se vam pri meni ni treba bati, vsak vinar vam bom vestno oddala. Tako bi se dala cela zadeva najbolj zakriti. Vsak vaščan ve, da je moj mož precej zanikern, in bodo imeli to za vzrok, da sem jaz stopila na njegovo mesto. Nihče ne bo mislil na kako poneverjenje od njegove strani».

«Da, to je vse dobro in lepo, ljuba žena. Prepričan sem tudi, da vam lahko mirno izročim največjo svoto, toda, treba je še marsikaj drugega pomisliti. —

«Vi dvomite morebiti, da bi mogla jaz strahovati konje? Toda vi veste že sami dobro, da sem jih večkrat imela v rokah. Saj sem svojih par njev vseh sama zoral, če so mi kmetje iz prijaznosti posodili živino».

«Toda —»

pa dosedaj se jim to ni posrečilo. Če izobraženi voditelji v slučaju nevarnosti pokličejo kmetstvo ljudstvo, pa pridejo mahoma tisoči in tisoči, da stojijo za svojimi voditelji.

Na Bavarskem so se kmalu po prevratu komunisti polastili glavnega mesta in več drugih mest in krajev. — Dobro organizirani krščanski kmetje pa so jim v najkrajšem času iztrgali oblast. Tako se je posebno pokazala dobra organizacija nemškega krščanskega kmetkega ljudstva.

Kaj pa pri nas?

Pri nas se nismo tako daleč, da bi posamezne stranke ali klike posegale po državni moči preko parlamenta in preko državne uprave. Ali kedo nam jamči, da tuji vzgledi ne mikajo častihlepnežev, da bi skušali s silo ohraniti nadoblast, ako je drugače ne dobe?! Tudi mi imamo že po vzgledu laških fašistov začetke organizacije, ki si tudi lasti pravico presojudati, ali je kdo pravi jugoslovanski državljan ali ne. Njihova sodba pa je ta: kdor ni s Pribičevičem in njegovo lažjugoslovansko, v resnici le velesrbsko in protikrščansko politiko, ta ni pravi državljan. Kdor se poteguje za avtonomijo, kdor je nezadovoljen s sedanjo korupcijo, ta je že po njihovem mnenju sovražnik jugoslovanske države. Ta organizacija uživa neravnost podporo demokratičnih ministrov iz drž. sredstev. Imenuje se pa kratko «Orjuna», to je «organizacija jugoslovanske nacionalne omladine. Prilagodijo ji večinoma delamrzni plačani kričaški študentje, ki so vražji tudi vse, kar je krščanskega. Zato so že po Dalmaciji skušali strahovati naše pristaše in na Hrvatskem so v nekem mestu z revolverji in batnamami razgnali socialno demokratiški shod. Torej tudi pri nas, v naši državi že pričenjajo!

Kaj sledi iz tega?

Krščansko kmetstvo ljudstvo se mora zavedati, da je treba močne, trdne in delavne organizacije, ki stoji ponosna in samozavestna, svesta si svoje moči in svojih pravic za svojimi voditelji. Rečemo vam: ni zadosti, ako pridete enkrat na leto na shod, ki ga skliče mogoče ta ali oni politik-mandator v fari. Ljudstvo mora samo se zavedati pomena organizacij, mora se urediti, zato sedaj povsod obnovite naše organizacije, naše krajevne strokovne Kmetke zveze, naše Viničarske zveze, naše Obrtne zveze. Živahno naj posebej delujejo naši Orli in mladeniške in dekliške zveze. Trdni, sklenjeni, pripravljani moramo stati v obrambo svojih načel in pravic. Kdor samo v zapelniku za pečjo sedi in tarna, tega teptajo in zlorablajo vsi! Pazite, da vas drugi ne prehitijo in ne prevarijo. Izgubljenost stvar se mnogo težje zopet pribori, kakor obstoječa pravica ohraniti! Naj nam bodo opisani dogodki jasni in svarilen vzgled, da je treba biti pripravljen v obrambo svojih pravic! Dobro je, če nasilja ne bo, ali boljše je, da smo mi na vse pripravljani. Organizirajo se celo roparji in tatovi, naše ljudstvo pa se za svoje koristi in obrambo svojih pravic in svojih načel ne bi? Ali ne vidite, kako velikansko škodo že imamo samo od tega,

«Kaj bodo ljudje rekli? Ti se bodo kmalu privadili, gospod oskrbnik, četudi se jim bo od začetka zdelo čudno, da ženska vozi mleko. Vaši odjemalci bodo z menoj zadovoljni, to vam obljubim.»

Oskrbnik se je udal. Kdo bi se tudi mogel ustavljati posečim pogledom, temu prepričevalnemu pogovarjanju?

Imel je itak sočutje z ubogo ženo. Drugo jutro je že Tončka napregla svoje konje, naložila mleko in se odpeljala v mesto med posmehovanjem in krohotom poslov.

Odtod torej velikansko začudenje, ko se je prikazal na cesti ženski voznik. A Tončka je dobro računala. Prvi dan je vse letelo skupaj in gledalo za njo z odprtimi ustmi; drugi dan so se še nekoliko ozirali, in tretji dan pa so se že na njo navadili in se niso več zmenili za njo.

Oskrbniku ni bilo treba obžalovati, da ji je zaupal. Ohranila mu ni samo starih odjemalcev, ki so že hoteli odstopiti zaradi malomarnosti in neprijaznega obnašanja njenega moža, ampak mu je pridobila še precejšnje število novih. Seveda je rastele tudi njen zaslužek. Točno je prihajala domov in lepo ravnala s «svojimi» konji. Posli se niso nič več norčevali iz nje, ko so videli, kako odločno opravlja ženski voznik svojo službo. In kar je bilo največ vredno, pravi vzrok Kobarjeve odpustitve iz službe je ostal skrit. Kdo bi si mogel misliti, da bo oskrbnik vzel v službo ženo, katere mož ga je goljufal?

Seveda je bilo za Tončko silno težavno, poleg te službe opravljati še gospodinjstvo in vzgajati otroke. K sreči ji je najstarejša hčerka pri tem že zdatno pomagala.

Kobar pa je divjal v svoji jezi. Vedno je trdil, da ga je Tončka sama rada, z zvijačo spravila iz službe.

«Storila sem to v tvojo korist, da bi ti rešila dobro ime», mu je zatrjevala.

«Ne, ker si me zavidala za moj zaslužek in si ga hotel sama imeti», je odgovarjal zaslepljen mož. «Toda,

ker se je toliko nezavednežev dalo zadnjic pri volitvah zapeljati?! Ali naj zopet bomo glasovi vpijočega v puščavi?

Politični ogled.

DRŽAVA SHS.

Pred paradami na Kumanovem je morala vlada na zahtevo Ljube Davidoviča, ki je ob volitvah skupščinskega predsednika dokazal, da ima večino demokratiškega kluba na svoji strani, podpisati izjavo, da odstopi takoj po kumanovskih in praških proslavah. To izjavo ali protokol je podpisal tudi Pašič, sedaj se pa že vidi, da se tudi tokrat ne da zanašati na njegov podpis in na njegovo besedo. Pašičeva vlada se hoče obdržati na površju dokler le mogoče, obeta izvedbo zakona o vojnih odškodninah in pri tem računa Pašič na dobičaželnost vladnih pravnikov, ki ne bodo hoteli iz vlade, dokler se še da kaj zaslužiti na račun vojnih odškodovancev. Drugače pa so odnosi v vladnem taboru slabši od dneva do dneva. Vse križem se prepira, obtožuje in napada. Radikalski listi napadajo vojnega ministra generala Vasiča, da je kupoval strelivo na Dunaju nalašč po najvišji ceni ter pri tem v svojo in posredovalniško korist oškodovale državo za dobrih 30 milijonov dinarjev, hudo napadajo tudi vladne muslimane, češ, naj se poberejo tudi iz vlade, ker niso hoteli priti na kumanovsko proslavo itd.

Kumanovska proslava je bila prava slika žalostne beograjske politike, bila je samo neka službena parada Pašiča in oni, ki so za idejo kumanovske bitke in zmage mnogo pretrpeti in žrtvovali, so ostali doma, paradirali so pa največji nasprotniki jugoslovanske enakopravnosti in sloge. Predsednik demokratiškega kluba je sklical za 4. novembra ob 10. uri predpoldne seje, ki bo zelo važna. Sklepali bodo o ostavki vlade in o razcepu koalicije. Kakor se čuje, bo Davidovič trdovratno ostal na svojem načelu in na danih obljubah, da morajo demokratiški ministri odstopiti.

Skupščina se ima zasedati dne 6. novembra in Davidovičeva skupina si prizadeva, da dovede vladno krizo do tega dne na višek in vsi kolikor toliko trezni beograjski listi so že mnenja, da potem ni drugega izhoda kot volila vladi, katero bi sestavil g. Davidovič ali pa g. Protič.

Iz Varšave se je povrnilo naše odposlanstvo, ki poroča, da je sklenjena med našo državo in Poljsko trgovska pogodba, ki velja najprej za eno leto ter se potem vedno lahko podaljša. Po tej pogodbi je zagotovljen uvoz našega vina na Poljsko, ki je bil doslej prepovedan. Dogovorjen je tudi uvoz poljskega sladkorja v našo državo. Poljska je letos pridelala 100.000 vagonov sladkorja, ki bo pri nas za nekaj dinarjev cenejši, kakor je češki ali drugi sladkor.

Proslave četrte obletnice češkoslovske republike se je udeležilo 77 poslancev iz Beograda pod vodstvom

«če misliš, da se bom sedaj udal, kot težak težko delam in ti dajal v roke vsak vinar, se motiš! Zdaj ravno ne bom prav nič delal. In hranilno knjuzico mi moraš tudi dati, takoj! Jaz imam ravno tako pravico do nje, ko ti!»

«Najbolj imajo pravico do nje najini otroci», mu mirno odgovori Tončka. Za nje sem naložila prihranke mojih rednikov in tiste, ki sem jih sama spravljala skupaj v mladosti in prva zakonska leta, in dostikrat sem si morala veliko pritrpati, da se jih nisem dotaknila. Pusti jim to, Franc! Saj je itak malenkost, pa vendar jim bode omogočilo, da bodo lažje našli pot v življenje».

Franc ni hotel odstopiti od dozdevne pravice, divjal je in strašno razsajal. Tončka je ostala nepopustljiva. Ni mu sicer vračala zmerjanja, s katerim jo je obsipaval, vendar pa se ni dala omehčati, da bi ustrežila njegovim željam. In ko ji je grozil, da jo bo pretepel, se ni ganila. Mirno mu je zrla s svojimi še vedno čistimi očmi v njegove, da je moral povestiti oči in mu je omahnila roka, ki jo je že dvignil k udarcu.

V svoji trmi se res zanaprej ni dotaknil nobenega dela, s svojimi domačini je govoril le najpotrebnejše in je prihajal v hišo samo jest. Ni hotel gledati, kako se trudijo žena in otroci, da bi mu napravili hišo prijetno. On je pohajkoval in popival po krčmah s svojimi prijatelji, ki so se mu od začetka dobrikali, da bi ga še bolj priklenili na sebe. Toda kmalu so se ga naveleževali. Prišlo je do prepira in slednjič do pretepa, kjer so Kobarja tako hudo zdelali, da so ga nezavestnega prinesli domov.

Zdravnik je izjavil, da so mu polomili rebra in poškodovali hrbtenico. Več mesecev je moral Franc ležati v postelji. Tončka mu ni ničesar očitala. Ljubeznivo mu je stregla z otroci. Toda vsa ljubezen in skrbna postrežba ni mogla zastrupiti posledic: Franc je ostal pohabljen. Ko je slednjič vstal iz bolniške postelje, ni mogel drugače hoditi, kakor le s pomočjo bergeljev.

(Konec prihodnjic.)